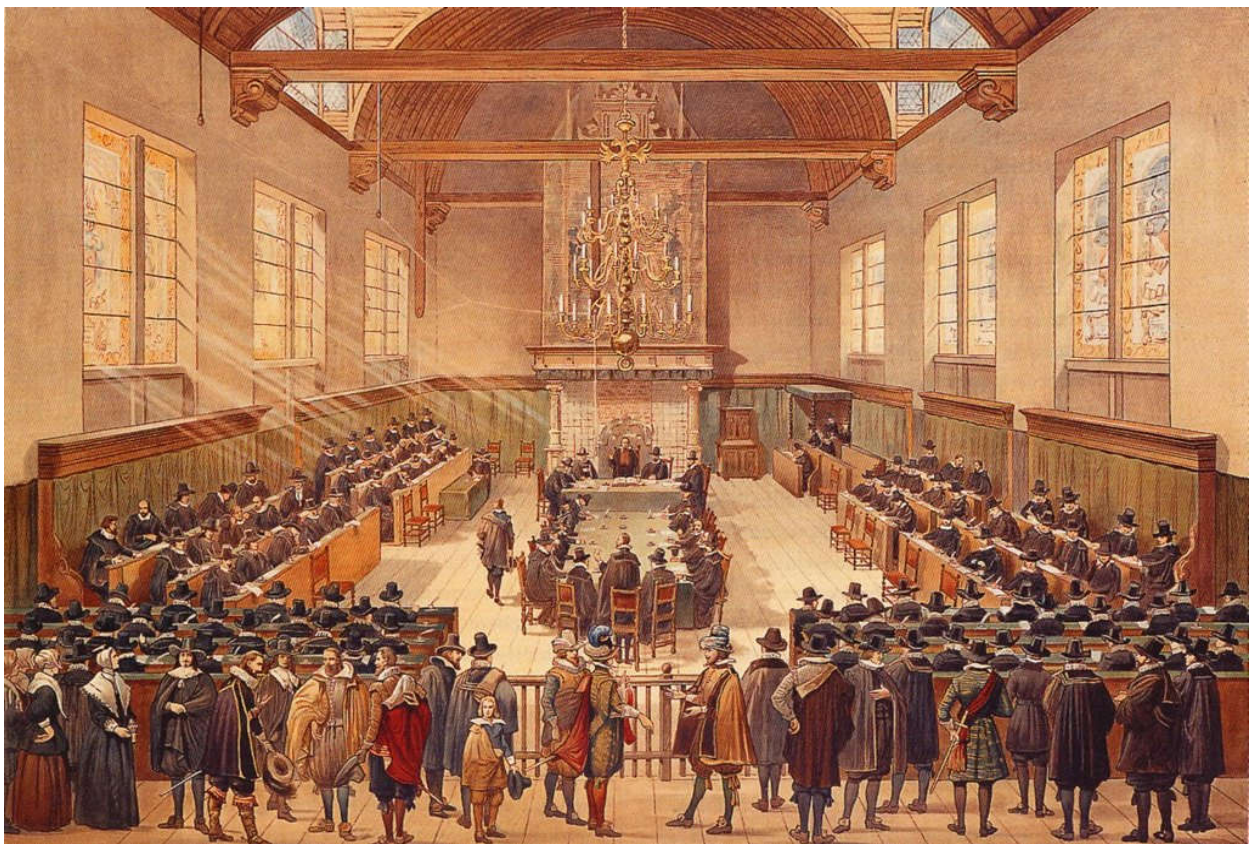

Dordrecht en hun onderwijs

Dordtse Synode

Voorwoord:

Ik heb met plezier de cursus Dordtologie gevolgd. Allerlei onderwerpen zijn tijdens de cursus aan bod gekomen, zoals schilderkunst, geschiedenis van Dordrecht, Dordrecht ondergronds, landschapshistorie, kerkelijke kunst, religie, economie en samenleving, scheepsvaart en scheepsbouw en bouwen en wonen.

Ik mijn dagelijkse werkzaamheden bij de Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ, afdeling "Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten" werk ik met jongeren en kom veel op scholen. Tijdens de verschillende bijeenkomsten probeerde ik voor mezelf de periode van het "verleden" en het "heden" weer te geven in korte beschrijving van het onderwijs in Dordrecht door de jaren heen.

De Grote school :

Aan het kerkhof bij de Grote kerk stond reeds in de dertiende eeuw de Grote school ook de Latijnse school genoemd . Sinds 1290 was dit een stadsschool. Als eerste stad in Holland kreeg Dordrecht in dat jaar van graaf Floris V zeggenschap over een school. Dat hield in dat het stads bestuur nu zelf de rector en de ondermeester kon benoemen, het schoolgeld en salaris bepalen en een schoolreglement opstellen. Op deze school werd aan jongens in de leeftijd van zeven tot veertien jaar les gegeven. In de laagste klassen leerden ze lezen en schrijven. Het tweede jaar stond Latijn op het programma. Ook in de volgende klassen zou dit steeds het hoofdvak blijven. Veel aandacht werd er verder besteed aan het instuderen van gregoriaans gezangen. Voor de opluistering van de kerkelijke plechtigheden waren de leerlingen van de Grote school onmisbaar. Zij leverde een bijdrage aan missen, vespers (De vespers of het avondgebed) behoren tot de getijden in de Rooms-katholieke en Oosters-orthodoxe Kerk en worden gebeden om 17-18 uur. Het woord komt uit het Latijn, van vespera dat avond betekent. In enkele protestantse kerken wordt de term 'vespers' gebruikt als aanduiding voor een avonddienst. Ook sommige religieuze bijeenkomsten voor contemplatie en meditatie in de avond worden aangeduid met 'vespers') en metten (De metten (*matutinae*) maken deel uit van het getijdengebed in de Rooms-katholieke Kerk en de Orthodoxe Kerk. Het woord 'metten' komt van het Latijnse woord 'matutinum', dat 'ochtend' betekent, maar de metten worden meestal 's nachts of in de zeer vroege ochtend gebeden).

De vraag kan gesteld worden waar zij de meeste tijd doorbrachten in de school of in de kerk

Bijscholen:

Een kind dat later geestelijke of misschien wel geleerde wilde worden ging naar de Grote School. De meeste ouders hadden echter met hun kinderen andere plannen . Veel koop- en handelslieden waren al blij als zoonlief goed leerde lezen en schrijven. Er verschenen kleine particuliere scholen de zogenaamde bijscholen, waar deze vakken werden onderwezen. Om te voorkomen dat er minder leerlingen naar de Grote School zouden gaan, heeft het stadsbestuur meer dan eens deze bijscholen verboden.

Nadat de stad in 1572 de kant van Willem van Oranje had gekozen in de strijd tegen de Spanjaarden, werd de rooms-katholieke kerk verboden. Dit betekenden vanzelfsprekend ook het einde van de Grote School zoals die enkele eeuwen had bestaan. De hervormde gemeente werd nu de officiële kerk. Zij hadden vooral belangstelling voor het lagere onderwijs. Iedereen moest leren lezen om in de kerk en thuis in de bijbel te kunnen lezen. Verder, zo meende men, zouden kinderen die van jongst af aan de catechismus leerden later goede lidmaten van de kerk zijn. Als schoolmeester, hoe kan het anders, moest je recht in de leer zijn. Zij die de ware religie niet waren toegedaan kregen een beroepsverbod. Onder aansporing van de hervormde kerkenraad gingen steeds meer kinderen, nu jongens en meisjes naar school.

ABC boek en trap der jeugd Onderwijs:

Zes en twaalf jarige bij elkaar in de klas eeuwenlang de normaalste zaak van de wereld. De schoolmeester was eigenlijk een kleine zelfstandige, zijn zaak een éénmansschool. In één vertrek zaten kinderen van alle leeftijden door elkaar heen. Wel moesten meisjes en jongens tot eerbare tuchticheyd van elkaar gescheiden zijn. Van klassikaal onderwijs kon natuurlijk zo geen sprake zijn. Elk kind werkte zo goed en kwaad als het ging voor zichzelf. Van oudere leerlingen werd verwacht dat zij de jongere hielpen. Achter zijn lessenaar, in een grote stoel, zetelde de meester. Iedereen moest zich een paar keer per dag bij hem melden om te worden overhoord. Hij had het daar zo druk mee, dat het geven van uitleg van de leerstof weinig tijd overbleef. Kinderen die hun lesje niet kenden of herrie schopten, maakte kennis met de plak of de roe.

Lezen leerden de kinderen met behulp van het ABC boek, ook wel Hanneboek genoemd naar de haan op het titelblad. Dit boekje van zestien bladzijden bevatte naast het alfabet in gotische en romeinse letters en spel oefeningen nog wat stichtelijke leesoefeningen zoals de tien geboden en de apostolische geloofsbelijdenis. Voor de gevorderde was er dan nog de Trap der Jeugd. Daarin stonden rijtjes woorden die per hoofdstuk steeds moeilijker werden. De bijbel en de Heidelbergse catechismus waren verder belangrijkste leesboeken.

Matressenschool:

Wanneer de leerlingen goed konden lezen, mochten ze met schrijven beginnen. Eerst losse letters, dan woorden met spreuken. Schrijftafels ontbraken nog weleens dan moest men zich behelpen met een plankje op de knie. De ouders betaalden voor het leesonderwijs zes stuivers per maand aan schoolgeld. Zodra met schrijven werd begonnen ging dit bedrag omhoog naar twaalf stuivers. Dat was het moment dat veel ouders het voor gezien hielden. De kinderen werden van school genomen om te gaan werken. Aan rekenen, dat minstens een gulden per maand kostte, zijn slechts weinige toegekomen. In 1678 kwam aan het licht dat er teveel schoolmeesters waren. Er ontbronde een ware concurrentieslag. Door verlaging van het schoolgeld probeerde sommige zoveel mogelijk leerlingen te krijgen.

Om aan deze ongeoorloofde praktijken een eind te maken, werd besloten het aantal lagere scholen in de stad geleidelijk terug te brengen naar twaalf. Hiertoe behoorden drie zogenaamde Franse scholen voor uitgebreid lager onderwijs, die vooral werden bezocht door kinderen van welgestelde families. Men leerde er Frans, want daar kon je in West-Europa mee terecht.

De meeste kleuters gingen vanaf hun derde jaar naar een van de matressenschooljes. Op deze kleuterscholen probeerde vrouwen of matressen de kleintjes zoet te houden en ze alvast vertrouwd te maken met de letters en enkele gebeden. In de praktijk bleek echter dikwijls dat leren zitten het enige was dat men oefende. Er mocht ook maar weinig geleerd worden, want anders kwamen zij op het terrein van de schoolmeester.

Gratis onderwijs:

Omdat niet alle ouders schoolgeld konden betalen, bleven veel kinderen van onderwijs verstoken. Op de Dordtse synode werd in 1618 aangedrongen op gratis onderwijs voor de armen. In het begin wilde dit niet erg van grond komen. Grote groepen kinderen zwierven, vaak bedelend, door de straten, andere werden al vroeg aan het werk gezet. In 1719 stichtte de diaconie van de hervormde kerk voor deze kinderen een school. Ouders die door de diaconie werden bedeed, waren verplicht hun kinderen daarheen te sturen, op straffe van vermindering of inhouding van de wekelijkse uitkering. In 1779 bleek het slecht gesteld met de school. Het verzuim was enorm, de resultaten bedroevend. De hevig geschrokken diakenen benoemde een nieuwe schoolmeester en zorgende voor een beter bestuur en toezicht. In 1794 verhuisde de diaconieschool naar het Oude Mannenhuis.

Weeshuizen en onderwijs:

De verschillende weeshuizen in Dordrecht hadden in de 18e eeuw allemaal een eigen school. De weeskinderen gingen al op jeugdige leeftijd werken. Meisjes beleven in huis en deden meestal naaiwerk, terwijl jongens zich buitenshuis een ambacht eigen maken. Het onderwijs kwam op die manier in het gedrang. In één van de weeshuizen, het Heilige Geesthuis de Grote kerk zaten jongens 's ochtends om vijf uur knikbolland in de klas. Daarna volgde het ontbijt en om zeven uur vertrok men naar het werk. In de wintermaanden werd er ook 's avonds van 8 tot 9 uur les gegeven. Wie vervolgens om 10 uur niet onder de wol lag, werd gekastijd. De dagen waren lang en eentonig en er heerste een strenge tucht. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er kinderen uit de band sprongen. De zwaarste straf werd gegeven aan jongens die op diefstal waren betrapt of zich aan een ander ernstig vergriep hadden schuldig gemaakt. Zij werden zonder pardon aangemonsterd op een schip dat naar Oost Indië vertrok. Zo was het 1745 Cornelis Kanting die deze onvrijwillige bootreis kreeg aangeboden. In afwachting van zijn vertrek moest hij, om ontvluchting te voorkomen rondlopen met een zwaar blok aan zijn been.

Leerjongens:

Een jongen die een ambacht wilde leren trad in dienst bij een gildemeester, in wiens gezin hij werd opgenomen. Loon kreeg hij niet. Integendeel, zijn ouders moesten voor opleiding leergeld betalen. Hoewel in theorie een goede opleiding was gewaarborgd, kwamen misstanden voor. Soms moest een leerjongen jarenlang eenvoudige klusjes opknappen zonder aan het echte werk toe te komen. Na afloop van de leertijd die, afhankelijk van het gekozen ambacht, drie tot zeven jaar duurde, kregen de jongens een getuigschrift, de zogenaamde leerbrief en werden gezet. Enkele jaren later kon de gezet na een proeve van bekwaamheid te hebben afgelegd zich als zelfstandig meester vestigen.

Leerjongens anno 2015 van het huidige MBO onderwijs:

Het Da Vinci College Dordrecht

Zij bieden verspreid over de regio diverse mbo-opleidingen aan in uiteenlopende branches.

Het middelbaar beroepsonderwijs bereidt jongeren voor op de beroepspraktijk. Binnen het onderwijssysteem kunnen zij kiezen voor een BOL leerweg (beroepsopleidende leerweg 5 dagen naar school) of voor een BBL (beroepsbegeleidende leerweg 1 dag naar school en 4 dagen werken).

Mbo-opleidingen kunnen leerlingen volgen op vier niveaus. Het niveau dat je volgt is afhankelijk van je vooropleiding. Met een mbo-diploma hebben Jongeren een betere kans op de arbeidsmarkt voor een passende carrière. De overheid stimuleert jongeren voor het behalen van een startkwalificatie

Anno 2015 het Kinderrechtenverdrag.

Elk kind heeft recht op onderwijs. De basisschool is voor ieder kind gratis én verplicht. De overheid zorgt ervoor dat het voortgezet -en beroepsonderwijs toegankelijk is voor ieder kind, in overeenstemming met zijn of haar leerniveau. De overheid pakt vroegtijdig schooluitval aan. De discipline op school moet op een menselijke manier én in overeenstemming met alle kinderrechten gehandhaafd worden. Internationale samenwerking is nodig om analfabetisme te voorkomen.

Uitleg over dit kinderrecht:

Plicht om naar school te gaan:

Dit kinderrecht laat duidelijk zien dat de dingen waar je recht op hebt ook plichten met zich meebrengen. Je hebt recht op onderwijs, maar je hebt ook de plicht om naar school te gaan. In Nederland loopt je leerplicht voor vijf dagen in de week af vanaf je zestiende jaar, maar dan moet je wel minimaal een havo-, vwo- of mbo2-diploma hebben. Anders loopt je leerplicht (kwalificatieplicht) af als je achttien jaar bent.

School moet leuk zijn:

Het onderwijs zou zo leuk en zo goed moeten zijn, dat kinderen niet eens willen spijbelen. Daarom moet onderwijs aansluiten bij de belevingswereld van de kinderen en jongeren. Docenten moeten goed zijn en lesmaterialen uitdagend.

Onderwijs voor elk kind:

Het onderwijs en de scholen moeten toegankelijk zijn voor alle kinderen, dus ook voor arme kinderen en 'moeilijke' leerlingen, zoals kinderen met een handicap, met leerproblemen, of met gedragsproblemen. Ook kinderen die geen verblijfsvergunning hebben, moeten zonder problemen naar school kunnen.